

лекс агротехнічних, біологічних і хімічних заходів, які дають можливість – зачасного і якісного їх виконання – звести розвиток хвороби до господарсько-невідчутних розмірів.

З агротехнічних прийомів, які сприяють запобіганню коренеїду – це загальна культура землеробства, дотримання науково-обґрунтованих сівозмін з внесенням оптимальних доз органічних і мінеральних добрив, якісний основний та передпосівний обробітки ґрунту, строки й якість сівби, тощо.

Обробка насіння цукрових буряків такими фунгіцидами як тачигарен, 70% з.п., роялфо, 48,5% в.р.с., максим XL, 35% т.к.с., апрон XL, 35% т.к.с., ТМТД, 40% в.с.к., або їх композицією, забезпечує знищення насінневої інфекції та захист проростків від збудників цієї хвороби, що знаходяться у ґрунті.

Серед найбільш поширених хвороб цукрових буряків є церкоспороз, який проявляється у другій половині вегетації рослин (при епіфітотії) і може призвести до повного знищення листового апарату і значних втрат урожайності та цукристості коренеплодів.

Для запобігання масового ураження цукрових буряків цими хворобами слід провести профілактичні обприскування посівів рекомендованими фунгіцидами Альто Супер, 33% к.е. (0,5 л/га), Рекс Топ, 25% к.е. (0,5-1,0 л/га), Імпакт, 25% к.е. (0,25-0,30 л/га), Альто 400 к.е. (0,2 л/га).

Крім церкоспорозу, окремі рослини цукрових буряків уражаються альтерофіозом та іншими плямистостями на листовому апараті, які також можуть призвести до значних втрат урожайності коренеплодів й істотно знизити їхню цукристість. Тому проведення профілак-

тичних обприскувань посівів фунгіцидами проти церкоспорозу, не чекаючи ознак з'явлення хвороби, забезпечить надійний захист рослин від хвороб.

З метою економії коштів цю операцію можна поєднати з проведенням позакореневого підживлення цукрових буряків.

Таким чином, своєчасне та якісне проведення комплексу профілактичних заходів забезпечує надійний захист посівів цукрових буряків від шкідників і хвороб.

Слід пам'ятати: отрутохімікати, які використовують для боротьби з бур'янами, шкідниками й хворобами на вирощуванні цукрових буряків, належать до токсичних сполук. Під час роботи з ними необхідно суворо дотримуватися вимог і положень Інструкції по техніці безпеки з використання пестицидів, мінеральних добрив та насіння при вирощуванні цукрових буряків, а саме:

- отрутохімікати вносити під керівництвом спеціаліста із захисту рослин;
- особи, що зважують отрутохімікати, беруть участь у приготуванні робочої рідини, заправці обприскувача, проводять обприскування – повинні бути в комбінезонах, головних уборах, гумових

або брезентових рукавицях, захисних окулярах та респираторах;

- до роботи з отрутохімікатами допускаються особи, що не мають протипоказань щодо роботи з пестицидами, а також не допускаються підлітки до 18 років, вагітні жінки та ті, що годують немовлят;

- працювати безпосередньо з отрутохімікатами дозволяють не більше 6 годин;

- обприскування штанговими обприскувачами допускається при швидкості вітру не більше 3 м/с;

- на полі, де виконуються роботи з внесення отрутохімікатів, повинні бути умивальник з водою, мило, рушник і медична аптечка.

Основні завдання, які стоять перед виробниками цукросировини – це підвищення продуктивності цукрових буряків і зниження їхньої собівартості. **Дотримання запропонованої технології виробництва цукрових буряків, своєчасне й якісне виконання технологічних операцій дає можливість тільки на догляді за посівами підвищити врожайність до 10 т/га та зменшити витрати на 15-20 %.**

Бібліографія

1. М.В. Роїк, В.І. Пиркін, В.М. Сінченко. Високоєфективна технологія виробництва цукрових буряків. – К.: ІЦБ НААН України, Глобус Прес. 2010.-166 с.
2. Інтенсивна технологія виробництва цукрових буряків (рекомендації). – К.: ІЦБ УААН. 2006. – 100 с.
3. Этапы развития технологии производства сахарной свеклы в Украине. Ж. «Сахарная свекла» № 9. 2011. С.6-11.

Анотація

У статті пропонується удосконалена технологія догляду за посівами цукрових буряків з урахуванням нових наукових розробок та досвіду передових підприємств виробництва.

Аннотація

В статье предлагается усовершенствованная технология по уходу за посевами сахарной свеклы с учётом новых научных разработок и опыта передовых предприятий.

Annotation

The article offers an advanced technology for the care of the sugar beet crops with taking into account new scientific developments and the experience of the advanced enterprises of production.

● **НЕТРАДИЦІЙНІ КУЛЬТУРИ** ●

УДК 633.174.631.527

СУДАНСЬКА ТРАВА СІНОКІСНА 88 В БІЛОРУСІ

ЯЛАНСЬКИЙ О.В. -

кандидат с.-г. наук,

завідуючий лабораторією селекції та технології вирощування сорго ІСГСЗ НААН України

Постановка проблеми. Потепління клімату сприяє переміщенню теплолюбивих сільськогосподарських культур в північні регіони. Впровадження нових високоврожайних культур дозволяє без додаткових затрат, шляхом більш повного використання біокліматичного потенціалу регіону значно підвищити вироб-

ництво кормів. До таких культур відноситься і суданська трава. Засухостійкість, стабільні врожаї, властивість швидко відростати після скошування, високі кормові якості, значний потенціал біомаси, універсальне використання в сільському господарстві – цінні особливості суданської трави. [2,3]

Аналіз останніх досліджень. В кінці 90-х сорти суданської трави на зелений корм селекції Синельниківської селекційно-дослідної станції ІСГСЗ вперше були випробувані в Брестській та Гомельській областях. Випробування на протязі двох років не виправдало сподівань. Почався процес створення нових ранньостиглих холодостійких сортів су-

данської трави. При цьому важливо було врахувати норму реакції на основні фактори середовища – довжину дня і температуру. В схрещування були включені сортозразки фото-температурно нейтральні і слабо чутливі. [5]

Сорт суданської трави Синельниківська був створений шляхом відбору зразків, одержаних від схрещування кастрованих вручну сортозразків із Башкирії з Скороспілкою 22 та Бродською 2, а Сінокісна 88 - відбором зразків із пониклим листям від схрещування Судзерну 26 із Миронівською 10.

Державне сортовипробування в Білорусі проходили 3 сорти суданської трави Синельниківської СДС. Середня

Табл.1

Вплив норм висіву на урожайність і економічну ефективність вирощування суданської трави, (2007 - 2009 рр.)

Показники	Норма висіву, млн. шт. на 1 га					
	1,0	1,5	2,0	2,5	3,0	3,5
Урожайність сухої речовини, ц /га	68,8	74,5	82,1	86,6	90,0	85,0
Вихід кормових одиниць, ц /га	67,4	73,0	80,4	84,9	88,2	83,3
Вихід продукції, у.о./ га	386,2	418,3	460,7	486,5	505,4	477,3
Всього затрат, у.о./ га	182,5	193,8	203,6	215,2	224,1	233,1
Собівартість продукції, у. о./ 1 ц	2,65	2,65	2,48	2,48	2,49	2,74
Умовно чистий прибуток, у.о./ га	203,7	224,5	257,1	271,3	281,3	244,2

Табл. 2

Вплив строків посіву на врожайність і економічну ефективність вирощування суданської трави, (2007-2010 рр.)

Показники	Строки посіву					
	2.05	7.05	12.05	17.05	22.05	27.05
Урожайність сухої речовини, ц /га	92,8	90,8	86,6	86,0	85,1	79,4
Вихід кормових одиниць, ц /га	90,9	89,0	84,9	84,3	83,4	77,8
Вихід продукції, у.о. /га	520,8	510,0	486,5	483,0	477,9	445,8
Всього затрат, у.о./га	211,5	211,7	216,2	215,6	219,3	217,6
Собівартість продукції, у. о./ц	2,28	2,33	2,50	2,51	2,58	2,74
Умовно чистий прибуток, у.о/ га	309,3	298,3	270,3	267,4	258,6	228,2

урожайність зеленої маси (сух. реч.) у суданської трави була на рівні – 83 ц/га.. Ранньостигла суданська трава Синельниківська в середньому за три роки дала 13 ц/га насіння, а середньостигла Сінокісна 88 – 8,7 ц/га. Остання зареєстрована по Білорусі з 2004 року, а сорт Синельниківська з 2005 року [1].

Постановка завдання. Впровадженню зареєстрованих сортів суданської трави перешкоджає відсутність технології їх вирощування. На основі узгодження між Синельниківською СДС та Брестською ДОСГС в 2005 році було розпочато розробку технології вирощування суданської трави в Білорусі. Вирішено було провести досліді по строках і способах сівби, густоті стояння, фазах збирання урожаю та добривах.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводили на суданській траві сорту Сінокісна 88. Строки посіву – з 2 травня через кожні 5 днів до 27 травня. Норма висіву – з 1,0 млн. до 3,5 млн. схожого насіння на 1 га. Доза мінеральних добрив під передпосівну культивування $N_{60}P_{60}K_{120}$ і в підкормку N_{40} під другий укіс.

Рослини суданської трави перші 3–4 тижні розвиваються повільно. Бур'яни можуть сильно пригнічувати її сходи, особливо коли температурні умови після посіву не відповідають біологічним особливостям культури і збільшується період проростання насіння.

Від норми висіву насіння залежить кількість рослин на 1 га, їх куцистість, облистяність, висота і відповідно продуктивність травостою [4].

В дослідіах, проведених на легких ґрунтах Брестської ОСГДС встановлено (табл. 1), що оптимальною, економічно обґрунтованою нормою висіву суданської трави є посів 2,5-3,0 млн. схожого насіння на 1 га. Подальше збільшення норми висіву привело до зниження урожайності. При посіві суданської трави нормою 1,0 млн. шт./га урожайність була найменшою – 68,8 ц/га сухої речовини.

Бібліографія

1. Государственный Реестр сортов и древесно-кустарниковых пород – Минск: ИВЦ, Мин.фин. 2005 - 142 с.
2. Дремлюк Г. К. Сорго на изломе эпох. Приёмы и методы селекции / Г. К. Дремлюк . – Одесса: СГИ – НЦСС, 2008. - 236 с.
3. Соловьёв, Б.Ф. Суданская трава – высокопродуктивная кормовая культура./ Б.Ф. Соловьёв. – Москва: Колос, 1975. – 111с.
4. Ульянчик В. И. Сравнительная эффективность просовидных и сорговых культур в условиях юго-запада Беларуси / В. И. Ульянчик., Ф. Н. Зарецкий, А. В. Яланский. // Материалы III международной научно-практической конференции «Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы, перспективы.» Часть II Полесский ГУ г. Пинск, Республика Беларусь 23 – 25 апреля 2009 г.
5. Яланский А. В. Подбор исходного материала для селекции сорго-суданковых гибридов : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. с-х. наук / А. В. Яланский – Харьков. Украинский НИИ растениеводства, селекции и генетики им. В.Я.Юрєва, 1988. - 16 с.

Анотація

У статті висвітлено створення сортів суданської трави, їх сортовипробування та розробка технології вирощування в Білорусі.

Анотация

В статье освещено создание сортов суданской травы, их сортоиспытание и разработка технологии возделывания в Беларуси

Annotation

The paper highlights the creation of sorts of Sudan grass, their strain testing and development of cultivation technology in Belarus.

Сіяти суданську траву необхідно, коли ґрунт на глибині 10 см прогріється до температури 10°C. В умовах південно-західної частини Білорусі така температура настає на початку другої декади травня. В ранні засушливі весні строки посіву можуть наступити раніше. При поодальшому зниженні температури ґрунту може знижуватися польова схожість. Це приводить до зрідженості сходів, заростання посівів бур'янами і зниження урожайності. Не виключена можливість пошкодження сходів суданської трави заморозками.

В дослідженнях, проведених на Брестській ОСГДС, встановлено (табл. 2), що максимальний збір зеленої маси в сухій речовині (90,8-92,8 ц/га) отримано при сівбі 2 і 7 травня, де найвищий умовно чистий прибуток 298,30-309,3 у.о./га.

В південно-західній зоні основним лімітуючим фактором при вирощуванні суданської трави є температурний режим. Найвищий збір сухої речовини ця культура забезпечила в роки з більш теплим вегетаційним періодом. Поява сходів перших строків посіву також залежить від температурного режиму. Так, поява сходів у більш теплом році спостерігалась на 10-11-й день, а в більш прохолодному році на 17-22-й день.

Висновки. При збиранні суданської трави в фазу початку викидання волотей на посівах з нормою висіву 2,5-3,0 млн. схожих насінин на 1 га отримано більш високий умовно чистий прибуток 271,3-281,3 у.о./га з собівартістю продукції 2,28-2,49 у.о./ц. Більш високими економічними показниками характеризується збирання суданської трави в фазу початку викидання волотей при посіві в першу декаду травня. Умовно чистий прибуток при цьому склав 298,3-309,3 у.о. /га, а собівартість продукції 2,28-2,33 у.о./ц. Великі потенційні можливості містить суданська трава і як біоенергетична культура.